

Тема 1. Психологічні основи професійної діяльності правоохоронця

Зміст теми

01

Психологічна характеристика правоохоронної діяльності

03

Психологічна стійкість як складова майстерності

02

Загальнотеоретичні засади. Професіоналізм

04

Гендерний підхід до професійної підготовки

Що таке професійно-психологічна підготовка?

Компетентний поліцейський має не лише володіти знаннями та навичками, але й виявляти **психологічну готовність** до роботи в особливих та екстремальних ситуаціях, знати алгоритми спілкування з громадянами, демонструвати навички швидкого реагування в умовах дефіциту часу, небезпеки та стресу.

Підготовка передбачає оброблення поліцейських системою психологічних знань і навичок, а також розвиток особистісних якостей: мотивів діяльності, загальних і спеціальних компетенцій, характерологічних особливостей. Вона розпочинається у ЗВО МВС України і триває протягом усієї кар'єри.

Мета психологічної підготовки поліцейського

Мотивація

Формування стійкої позитивної професійної мотивації до правознавчої діяльності

Якості

Розвиток професійно важливих психологічних якостей та індивідуально-психологічних особливостей

Готовність

Підтримання психологічної готовності до впевненого та ефективного виконання обов'язків

Згуртованість

Зміцнення згуртованості довкола мети діяльності, формування корпоративної культури

Нормативно-правова база підготовки

Закони України

- «Про Національну поліцію»
- «Про вищу освіту»

Постанова КМУ № 877 (2015)

Положення про Національну поліцію

Накази МВС України

- Наказ № 50 від 26.01.2016 — організація службової підготовки
- Наказ № 88 від 06.02.2019 — система психологічного забезпечення поліцейських, курсантів ЗВО

Наказ № 88 визначає завдання, принципи, функції та повноваження психологів у системі НПУ.

Психологічна характеристика правоохоронної діяльності

Жорсткі правові рамки

Відступ від посадових повноважень розглядається як порушення закону, що висуває вимоги до моральних якостей професіонала.

Владні повноваження

Прийняття рішень вимагає соціальної зрілості, відповідальності, емоційної стійкості та поваги до інших.

Особиста відповідальність

Вимагає високих моральних якостей, стійкості, емоційної зрілості та прозорості підзвітності.

Екстремальність умов праці поліцейського

Стресогенні чинники

- Великий обсяг і різноманітність завдань
- Брак часу та інформації
- Активна протидія правопорушників
- Нервові та психологічні перевантаження
- Часта зміна умов праці

Наслідки без підготовки

Ці особливості можуть призводити до стійкого психічного напруження, емоційних зривів, стресів, невротичних реакцій та психосоматичних розладів.

Ситуації загрози життю

Постійна можливість виникнення небезпеки впливає на інстинктивну поведінку, звикання до ризику та зниження здатності адекватно оцінювати власні можливості.

Комунікативні вимоги до поліцейського

Встановлення контакту

Здатність встановлювати та підтримувати контакт з представниками різних верств населення, культур, вікових груп

Емпатія

Розуміння психологічного стану інших людей, їхнього внутрішнього світу, характеру та мотивації

Самоконтроль

Збереження самовладання у конфліктних, провокаційних ситуаціях; широкий спектр стилів поведінки

сійно-
логічна
вленість

проф
психс
готов

Етапи професіоналізму правоохоронця

Рисунок 1 ілюструє чотири сходинки до вершини професіоналізму: від початкової підготовки — через підготовленість і готовність — до систематичного вдосконалення майстерності. Чим вищий рівень готовності, тим більше накопичується знань, умінь і практичного досвіду.

Три ключові поняття: підготовка, підготовленість, готовність

1

Підготовка

Комплекс освітніх заходів для формування компетентностей і психологічних установок

2

Підготовленість

Сукупність професійно важливих знань, якостей, умінь і навичок, набутих у процесі навчання

3

Готовність

Здатність ефективно здійснювати функції: початковий, базовий та високий рівні

Навіть добре підготовлені фахівці не завжди є психологічно, фізично та мотиваційно готовими. Формування готовності — тривалий процес, що трансформується у стійку якість особистості.

Три етапи формування психологічної готовності

На першому етапі формуються впевненість у собі, вольові якості та психологічна надійність. Напружена робота швидко витрачає запас сил, тому стан готовності необхідно не лише формувати, але й постійно підтримувати.

Компоненти професіоналізму поліцейського

Фахова підготовленість

Кваліфіковане здійснення юридичної праці, врахування правових чинників середовища

Соціально-психологічна підготовленість

Комунікативна компетентність у спілкуванні з колегами та різними категоріями громадян

Особистісна придатність

Широта знань, спеціальні здібності, самовиховання як умова досягнення вершин професіоналізму

Психологічна зрілість

Сформованість знань, умінь, ціннісне ставлення до завдань, наявність спеціальних здібностей

Мотивація як основа професійної діяльності

Мотивація праці поліцейського включає: **повагу до роботи правознавця, любов до істини, професійний обов'язок, патріотизм, прагнення до справедливості** та високий рівень правосвідомості.

Тільки адекватна правова мотивація забезпечує стійку цілеспрямованість діяльності. Усі форми **професійної деформації** пов'язані насамперед з відсутністю чи деградацією професійної мотивації і свідомості.

Цілеспрямованість поліцейського

- Прагнення до встановлення справедливості
- Захист прав та інтересів громадян
- Захист інтересів держави

Психологічна стійкість — фундамент готовності

За О. Євдокимовою, **психологічна стійкість** — це цілісна характеристика особистості, що забезпечує її стійкість до фрустраційного й стресогенного впливу важких ситуацій.

Негативні чинники служби

Напруженість,
ризик, дефіцит часу,
невизначеність

Психотравмуючі чинники

Вид крові, трупів,
тілесних ушкоджень

Ситуації протиборства

Психологічний тиск,
маніпуляції,
провокації

Конфліктні ситуації

Аналіз причин конфлікту, самовладання, пошук рішень

Методи психологічної підготовки

Психодіагностика

Спостереження, бесіда, тестування для оцінки стану та якостей особистості

Ситуативні тренінги

Елементи несподіванки, дефіциту часу, шумових ефектів; засвоєння ситуацій сприйняття страждань і травм

Тренінги

Розвиток пам'яті, уваги, спостережливості; психофізичні тренінги з подолання перешкод; ідеомоторні тренування

Саморегуляція

Аутогенне тренування, самонавіювання, СОПТ — ситуативно-образне психорегуляційне тренування

Гендерний підхід до підготовки поліцейських

Сучасні тенденції

Жінки дедалі більше опановують професії, які історично вважались суто чоловічими. Кількість жінок в правоохоронних органах України постійно зростає.

Велику роль у подоланні негативних проявів гендерних стереотипів мають відгравати **заклади освіти.**

Законодавче підґрунтя

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (№ 2866–IV від 8 вересня 2005 р.) передбачає включення до навчальних програм ЗВО дисциплін, що вивчають питання забезпечення рівних прав.

Ключові висновки

Комплексність підготовки

Професійна психологічна підготовка — складний, багатогранний процес, що поєднує теоретичну та практичну складові

Безперервність

Підготовка розпочинається у ЗВО і триває протягом усієї служби — тільки безупинне тренування забезпечує вершину професіоналізму

Стійкість як основа

Психологічна стійкість є фундаментом готовності до дій в екстремальних умовах та запорукою доброчесності

Мотивація та цінності

Адекватна правова мотивація, патріотизм і прагнення до справедливості — необхідні умови ефективної правоохоронної діяльності